

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню **магістра**
(бакалавра, магістра)

студента Разанко Катерини Олександрівни
(ПІБ)
академічної групи 071М-20з-1
(шифр)
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)
на тему: «Організація та методика обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб - підприємців (на прикладі ФОП Молдаван В.В.)»
(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Пашкевич М.С.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.		

Дніпро
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

МВіАПашкевич М.С.

_____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

студенту Разанко К.О. академічної групи 071М-20з-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Організація та методика обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб - підприємців (на прикладі ФОП Молдаван В.В.)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	Теоретичні засади обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб - підприємців	02.09.2021 р.
2	Організація та методика обліку діяльності фізичних осіб – підприємців	31.10.2021 р.
3	Організація та методика аналізу і контролю діяльності фізичних осіб - підприємців	30.12.2021 р.

Завдання видано

_____

(підпис керівника)

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 03.09.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії _____

Прийнято до виконання

_____

(підпис)

Разанко К.О.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 55 с., 12 рис., 11 табл., 1 додаток, 24 джерела.

ФІЗИЧНІ ОСОБИ-ПІДПРИЄМЦІ, ТОВАРНІ ЗАПАСИ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ЄСВ, ЄДИНИЙ ПОДАТОК, РРО, ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Об'єктом дослідження дипломної роботи є діяльність фізичної особи-підприємця Молдаван В.В.

Предметом дослідження є теоретико – методологічні та адміністративно – правові засади організації обліку, аналізу і контролю діяльності ФОП.

Мета роботи - теоретичне й методичне обґрунтування положень та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики обліку, аналізу і контролю діяльності ФОП, яка забезпечить організаційно-економічні умови ефективної діяльності підприємця.

Результати та їх новизна – основні правила включення понесених підприємцем витрат до складу витрат; критерії операцій, які не відносять до розрахункових; - використання СОТА Каса, користувачі якій можуть проводити платежі через підключений POS-термінал, а також користуватись формою оплати - онлайн-оплата через сервіс Portmone.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб-підприємців відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку у ФОП.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ	8
1.1. Основи здійснення підприємницької діяльності	8
1.2. Системи оподаткування ФОП	10
1.3. Аналіз діяльності ФОП Молдаван В.В.	16
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ	19
2.1. Організація та методика обліку товарних запасів	19
2.2. Організація та методика обліку готівкових розрахунків	24
2.3. Організація та методика обліку безготівкових розрахунків	26
Висновки до розділу 2	30
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ	32
3.1. Аналіз діяльності фізичної особи-підприємця	32
3.2. Податковий контроль діяльності фізичних осіб-підприємців	34
3.3. Організація внутрішнього контролю ФОП Молдаван В.В.	40
Висновки до розділу 3	47
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	53
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Актуальність теми. Сфера малого бізнесу являється найважливішим важелем економічного зростання України. Фізичні особи - підприємці (далі - ФОП) швидко реагують на зміну кон'юнктури ринку, сприяють розвитку конкуренції, створюють нові робочі місця, інтенсивно займаються науковими розробками, забезпечують безпосередній зв'язок з споживачем, є чинником підтримання соціальної справедливості в суспільстві.

Розвиток малого підприємництва вимагає відповідного законодавчого забезпечення щодо державної підтримки, оподаткування, обліку та звітності. Чинні нормативні акти з питань розвитку малого бізнесу та підприємництва в цілому не є досконалими, що і підтверджує актуальність кваліфікаційної роботи.

Дослідженням питань обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб - підприємців займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них Голованова О.М., Постољна Н.О.[1], які досліджували зміни в національній системі обліку і оподаткування в сучасних умовах, Чернецька О.В. [2] яка визначала особливості обліку фінансових результатів фізичних осіб-підприємців, Подолянчук О.А. досліджувала організацію обліку суб'єктами малого підприємництва [3], Акуленко В. Л. дослідження ролі малого та середнього бізнесу у фінансових відносинах місцевого самоврядування [4], Бобиль В.В. дослідження оподаткування малого бізнесу: нормативно-організаційний аспект [5], Довбуш А.В. визначення особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні [5].

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретичне й методичне обґрунтування положень та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики обліку, аналізу і контролю діяльності ФОП, яка забезпечить організаційно-економічні умови ефективної діяльності підприємця.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- окреслити основи здійснення підприємницької діяльності;

- визначити системи оподаткування фізичних осіб-підприємців;
- виконати аналіз діяльності ФОП Молдаван В.В.;
- визначити особливості організації та методики обліку товарних запасів;
- визначити особливості організації та методики обліку готівкових розрахунків;
- визначити особливості організації та методики обліку безготівкових розрахунків;
- встановити критерії аналіз діяльності фізичної особи-підприємця
- організувати проведення податкового контролю діяльності фізичних осіб-підприємців;
- організувати проведення внутрішнього контролю ФОП Молдаван В.В.
- розробити заходи щодо вдосконалення обліку і аудиту діяльності фізичних осіб-підприємців.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є діяльність фізичної особи-підприємця Молдаван В.В.

Предметом дослідження є теоретико – методологічні та адміністративно – правові засади організації обліку, аналізу і контролю діяльності ФОП.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, узагальнення, порівняння, моделювання – для вивчення досвіду організації обліку, аналізу і контролю діяльності ФОП;
- бухгалтерське спостереження – для збирання первинної інформації про факти господарського життя та її реєстрація в документах;
- прогнозування та моделі регресійного аналізу – для планування взаємозв'язку показників діяльності фізичної особи - підприємця.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку, аналізу і контролю діяльності фізичної особи - підприємця:

удосконалено:

- основні правила включення понесених підприємцем витрат до складу витрат;
- критерії операцій, які не відносять до розрахункових;
- використання СОТА Каса, користувачі якій можуть проводити платежі через підключений POS-термінал, а також користуватись формою оплати - онлайн-оплата через сервіс Portmone.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб-підприємців відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку у ФОП.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування у ФОП Молдаван В.В..

Результати наукових досліджень автора використовуються у навчальному процесі НТУ «Дніпровська політехніка», зокрема у викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік і аналіз на підприємствах малого бізнесу».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції» (м. Херсон, 17-18 листопада 2021 р.) – Херсонський національний технічний університет, 2021.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ

1.1 Основи здійснення підприємницької діяльності

Право на здійснення підприємницької діяльності є одним з конституційних прав громадянина. Згідно статті 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [7]. Згідно статті 42 Господарського кодексу України, підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [8]. Підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Підприємець - початківець не може бути фахівцем з усіх питань. Наведемо послідовності дій ФОП. По-перше, необхідно створити «ідею» майбутнього бізнесу. Перед тим, як почати нову справу, необхідно продумати свій бізнес до найдрібніших подробиць. І перш за все, необхідно чітко для себе визначити - чим ФОП буде займатися, а саме: що буде продавати, виробляти або надавати послуги, хто буде покупцем або споживачем, де буде здійснюватися діяльність. Маючи відповіді на ці питання можливо вибрати види діяльності відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД ДК 009: 2010) [9] та правильно вибрати систему оподаткування, так як ці два кроки взаємопов'язані.

Основне призначення КВЕД - визначати та кодувати основні та другорядні види економічної діяльності юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців.

Основний вид економічної діяльності - це визначальна ознака у формуванні та стратифікації сукупностей статистичних одиниць для проведення державних статистичних спостережень. Органи державної

статистики розраховують основний вид економічної діяльності на підставі даних державних статистичних спостережень відповідно до статистичної методології за підсумками діяльності підприємств за рік.

Крім того, КВЕД призначений забезпечувати:

- статистичний облік підприємств і організацій за видами економічної діяльності;

- проведення державних статистичних спостережень економічної діяльності й аналізу статистичної інформації на макрорівні (складання показників національних рахунків – рахунків виробництва й утворення доходу, таблиці «витрати-випуск»);

- зіставлення національної статистичної інформації з міжнародною через застосування єдиної статистичної термінології, статистичних одиниць і принципів визначення та змінення видів економічної діяльності підприємств і організацій [9].

Наприклад, якщо ФОП вирішив:

- ремонтувати взуття - це КВЕД 95.23;

- виготовляти столярні вироби за індивідуальними замовленнями - КВЕД 16.23;

- надавати послуги перукаря - КВЕД 96.02;

- здійснювати роздрібний продаж на ринку одягом або взуттям - КВЕД 47.82.

Після визначення КВЕД необхідно здійснити державну реєстрацію підприємцем - фізичною особою. На даний час мешканцям нашої області це можливо зробити трьома способами:

- перший спосіб: звернутися до державного реєстратора;

- другий спосіб: провести держреєстрацію через Інтернет - за допомогою онлайн-сервісів Міністерства юстиції («Кабінет електронних сервісів» www.kap.minjust.gov.ua) та порталу державних послуг (www.igov.org.ua), портал державних послуг он-лайн (<https://diia.gov.ua/>);

- третій спосіб - відправити необхідні документи поштою.

Провести державну реєстрацію ФОПом слід обов'язково, так як здійснення підприємницької діяльності без державної реєстрації, тягне за собою застосування до такого громадянина штрафу в розмірі від 17000 грн. до 34000 грн. (стаття 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення) [10].

1.2 Системи оподаткування ФОП

Після реєстрації ФОП визначає для себе систему оподаткування. Можливих варіантів – два. Розглянемо їх у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Системи оподаткування ФОП

<p>Перший варіант - це загальна система оподаткування</p>	<p>при якій ведеться облік доходів і витрат, чистий оподатковуваний дохід визначається як різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручки у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю підприємця; від чистого оподаткованого доходу обчислюються податок на доходи фізичних осіб (далі - ПДФО) - за ставкою 18% і військовий збір - за ставкою 1,5%; розрахунки з покупцями проводяться або в безготівковій формі через банк, або, при готівковому обігу, - виключно з касовим апаратом; проводиться сплата авансових платежів ПДФО; сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - ЄСВ), при цьому база нарахування ЄСВ - той же чистий оподатковуваний дохід, ставка ЄСВ - 22%, при цьому місячна сума ЄСВ не може бути менше мінімального страхового внеску, тобто менше 22% від мінімальної заробітної плати, встановленої законом;</p>
<p>Другий варіант - спрощена система оподаткування</p>	<p>при якій ведеться облік всієї виручки, надана можливість роботи з готівкою до 1 млн. грн. без касового апарату; при цьому встановлено обов'язкове застосування касового апарату при роздрібному продажі технічно складних побутових товарів, які підлягають гарантійному ремонту; сплата єдиного податку за ставкою, визначеною для обраної підприємцем групи, а також ЄСВ за ставкою 22%, при цьому місячна сума ЄСВ не може бути менше мінімального страхового внеску, тобто менше 22% від мінімальної заробітної плати, встановленої законом.</p>

Загальній системі оподаткування доходів фізичних осіб - підприємців в Податковому кодексі України (далі - ПКУ) присвячена всього одна стаття - ст. 177 розділу IV [11]. Вона називається «Оподаткування доходів, отриманих

фізичною особою - підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування».

Загальна система оподаткування застосовується в тому випадку, якщо одночасно з заявою про реєстрацію фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності не подано заяву про застосування спрощеної системи оподаткування. Загальну систему оподаткування застосовують також ті підприємці, які відмовилися від застосування спрощеної системи оподаткування.

Загальний оподатковуваний дохід - це виручка, отримана від здійснення підприємницької діяльності. У загальний дохід підприємця включаються (таблиця 1.2):

Таблиця 1.2

Складові доходу ФОП на загальній системі оподаткування

Складові доходу ФОП на загальній системі оподаткування
1. виручка, отримана у вигляді безготівкових грошових коштів, що надійшли на банківський рахунок підприємця;
2. готівкова виручка, отримана із застосуванням касового апарату безпосередньо підприємцем або його працівниками в місці здійснення розрахунків;
3. виручка в негрошовій (натуральній) формі;
4. суми передоплати;
5. суми штрафів і пені, сплачені підприємцеві іншими суб'єктами господарювання за порушення умов цивільно-правових договорів, та інше.

Дохід визначається за «касовим методом», тобто в момент надходження коштів. Наприклад, якщо продукція відвантажена в березні, а оплата за неї надійшла в травні, то і дохід виникне тільки в травні (в момент оплати продукції), а не в березні (в момент відвантаження).

Отримані доходи для цілей оподаткування зменшуються на документально підтверджені витрати, безпосередньо пов'язані з отриманням доходів фізичною особою - підприємцем на загальній системі оподаткування.

Повний перелік таких витрат встановлено пунктом 177.4 статті 177 ПКУ. До таких витрат належать:

- витрати, до складу яких включається вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції або товарів (надання послуг), які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат і документально підтверджені;

- витрати на оплату праці найманих працівників такого підприємця, оплату винагороди за виконання робіт, послуг згідно з договорами цивільно-правового характеру;

- суми податків, зборів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності такого підприємця, - суми ЄСВ; вартість оплачених ліцензій і дозволів на здійснення певних видів господарської діяльності;

- витрати на відрядження найманих працівників, на послуги зв'язку, реклами, плати за розрахунково-касове обслуговування банку, на оплату оренди, ремонт і експлуатацію майна, використовуваного у господарській діяльності, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів), вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг, при наявності всіх підтверджуючих документів [11].

На Рис.1.1 визначені основні правила включення понесених підприємцем витрат до складу витрат:

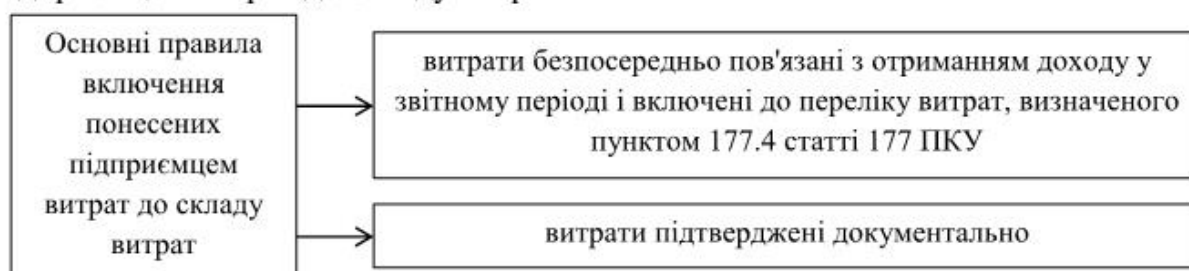

Рис.1.1. Основні правила включення понесених підприємцем витрат до складу витрат

Тобто, щоб зменшити розмір оподаткованого доходу, необхідно виконання кількох умов: витрати повинні бути оплачені, товар отримано (роботи, послуги виконані), витрати безпосередньо пов'язані з отриманням доходу.

Ставка ПДФО становить 18% від чистого оподаткованого доходу. З чистого оподаткованого доходу також сплачується військовий збір в розмірі 1,5% та ЄСВ за ставкою 22 %.

Підприємці на загальній системі оподаткування здійснюють сплату авансових платежів з ПДФО. Відповідно до підпункту 177.5.1 статті 177 ПКУ авансові платежі з ПДФО розраховуються підприємцем самостійно за фактичними даними. Сплачуються в бюджет вони до 20 квітня, до 20 липня і до 20 жовтня [11].

За четвертий квартал авансовий платіж не сплачується, так як підприємець самостійно за підсумками календарного року здійснює остаточний розрахунок ПДФО за даними, вказаними ним в податковій декларації про майновий стан і доходи. Якщо за результатами якогось кварталу доходу не було, авансовий платіж теж не сплачується.

Військовий збір сплачується тільки за підсумками року.

«Новостворені» підприємці звітують до податкової інспекції за своїм місцем реєстрації про отримані доходи за перший відпрацьований квартал. Надалі, звітувати про отримані доходи буде необхідно тільки за результатами календарного року. Наприклад, підприємець зареєстрований в травні. Першу декларацію про доходи він повинен подати за підсумками другого кварталу, а потім - річну.

Річна податкова декларація подається один раз на рік не пізніше 9 лютого наступного року. У такій декларації поряд з доходами від підприємницької діяльності потрібно відображати і інші доходи, отримані підприємцем як фізичною особою, в тому числі іноземні доходи.

Суми ПДФО і військового збору, визначені підприємцем у річній декларації, підлягають сплаті в бюджет протягом 10 календарних днів,

наступних за граничним терміном подання річної декларації. Тобто, останнім днем проведення платежів за річною декларацією буде 19 лютого наступного року.

Підприємці зобов'язані щоквартально сплачувати за себе ЄСВ на підставі норм Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». ЄСВ нараховується за ставкою 22% від суми чистого доходу, отриманого від підприємницької діяльності [12]. При цьому сума ЄСВ не може бути менше розміру мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід.

Загальносистемники, які є пенсіонерами за віком або інвалідами та отримують пенсію або соціальну допомогу, починаючи з 2017 року звільнені від сплати ЄСВ за себе та подання звітності. При цьому значення не має, отриманий дохід в кожному конкретному місяці чи ні. Якщо підприємці планують отримувати допомогу по тимчасовій непрацездатності (часто хворіють), вони можуть, як і раніше, продовжувати сплату ЄСВ.

Сплачують ЄСВ щоквартально до 20-го числа місяця, наступного за звітним кварталом. Відзвітувати по ЄСВ необхідно один раз за підсумками року - не пізніше 9 лютого наступного за звітним року. Слід мати на увазі, що сума сплаченого ЄСВ за себе може бути включена до складу витрат у місяці його сплати, що в свою чергу зменшить місячну базу оподаткування. Звіт з ЄСВ підприємець - загальносистемник представляє один раз на рік - за підсумками року не пізніше 9 лютого в податкову інспекцію за основним місцем реєстрації.

Спрощена система оподаткування найбільш поширена серед фізичних осіб - підприємців. Правила застосування спрощеної системи оподаткування встановлені главою 1 розділу XIV Податкового кодексу України. Даною системою для фізичних осіб - підприємців встановлена сплата єдиного податку та ЄСВ [11].

Спрощена система оподаткування - це особливий механізм справляння податків і зборів, який замінює сплату окремих податків і зборів на сплату

єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності (п. 291.2 ст. 291 ПКУ).

Платники єдиного податку звільнені від обов'язку нарахування, сплати та подання звітності з таких податків:

- ПДФО на доходи, отримані в результаті господарської діяльності на єдиному податку;
- податку на додану вартість (ПДВ), крім платників єдиного податку 3 групи зі ставкою єдиного податку 3%;
- податку на майно в частині земельного податку за власні земельні ділянки, які використовуються в господарській діяльності такого платника єдиного податку.

Підприємець може самостійно обрати для себе таку систему оподаткування, якщо він відповідає певним вимогам і зареєструється платником єдиного податку. При чому, подати заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування ФОП може подати державному реєстратору одночасно з реєстрацією ФОПом, або в свою податкову інспекцію.

Підприємці, які застосовують спрощену систему оподаткування, поділяються на три групи платників єдиного податку:

- перша група - підприємці, які не використовують працю найманих працівників, які здійснюють роздрібний продаж товарів з торгових місць на ринках або надають побутові послуги населенню; щомісячна сума єдиного податку встановлена в розмірі до 10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року; податкова звітність подається за підсумками року; річний обсяг доходу має не перевищувати 300 тис.грн; сплата ЄСВ здійснюється по-квартально; звітність з ЄСВ подається за підсумками календарного року;
- друга група - підприємці, які використовують працю не більше 10 найманих працівників, які здійснюють виробництво або продаж товарів, а також надання послуг населенню або платникам єдиного податку; щомісячна сума єдиного податку встановлена в розмірі до 20% мінімальної заробітної

плати; податкова звітність подається за підсумками року; річний обсяг доходу має не перевищувати 1,5 млн.грн.; сплата ЄСВ здійснюється по-квартально; звітність з ЄСВ подається за підсумками року;

- третя група - підприємці, які використовують працю необмеженої кількості найманих працівників, ставка єдиного податку встановлена в розмірі 5% (3% при сплаті ПДВ) суми отриманого доходу і визначається щокварталу; податкова звітність подається за підсумками кожного кварталу; сплата ЄСВ проводиться по-квартально; звітність з ЄСВ подається за підсумками року.

Єдиний соціальний внесок, незалежно від групи єдиного податку та розміру отриманого доходу, підприємці сплачують ЄСВ у сумі, яка не може бути менше мінімального страхового внеску за місяць - 22% від розміру мінімальної заробітної плати.

Сплачують ЄСВ щоквартально до 20-го числа місяця, наступного за звітним кварталом. Відзвітувати по ЄСВ необхідно один раз за підсумками року - не пізніше 9 лютого наступного за звітним року.

Від сплати ЄСВ та звіту по ньому звільнені тільки платники єдиного податку, які є пенсіонерами за віком або інвалідами та отримують пенсію або соціальну допомогу.

1.3 Аналіз діяльності ФОП Молдаван В.В.

ФОП Молдаван В.В. зареєстрував свою діяльність 24.02.2011 (10 лет 9 місяців) за адресою Миколаївська обл., місто Первомайськ, вул. Декабристів.

Основний КВЕД - 47.19 «Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах (основний)».

Штат співробітників ФОП Молдаван В.В. налічує 7 осіб. Керівник підприємства, 3 продавця, прибиральник приміщення і вантажник.

Усім процесом керує генеральний директор (керівник підприємства), він же делегує завдання, а разом з ними і повноваження кожному конкретному підрозділу або ланці підприємства. У свою чергу, підрозділи і ланки

підприємства приймають на себе зобов'язання з виконання цих завдань і несуть відповідальність перед керівником в рамках займаної посади.

Функції, які виконує відділ не розподілені чітко між співробітниками, робота виконується в міру необхідності і повноваження розподіляються начальником щодо його розподілу. На результатах реалізації планів заснований контроль і оцінка ефективності управління. Контроль здійснюється за наступними критеріями: динаміка прибутку, обсяг продажів, кількість постійних клієнтів. Можна виділити стратегічний контроль, поточний контроль за виконанням конкретних заходів, а також контроль прибутковості, що припускає аналіз фактичного прибутку і ефективності маркетингових зусиль.

В Таблиці 1.3 зазначимо основні фінансові показники ФОП Молдаван В.В.

Таблиця 1.3

Основні фінансові показники ФОП Молдаван В.В. за 2019 – 2020 рр.

Показники, грн	2019	2020
Виручка від реалізації	158533,4	160054,7
Чистий прибуток	26969,3	16168,1
Собівартість продажів	130390,4	138771,6
Витрати на маркетинг	2822	2115
Решта витрат	11120	11230

Видно, що діяльність ФОП протікає досить успішно. За 1 рік на 4% зросла виручка від реалізації. Відбулося зростання чистого прибутку за рахунок зменшення собівартості продукції, у зв'язку з переходом на вітчизняні інгредієнти і зменшення витрат на маркетинг. Незважаючи на те, що витрати на стимулювання збуту зросли, значно знизилася витрати на «розкрутку» діяльності ФОП, що призвело до незначного зменшення витрат на маркетинг. Надалі, ФОП Молдаван В.В. планує розширити свою діяльність, що неминуче призведе до збільшення витрат на маркетинг.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб – підприємців дозволило зробити наступні висновки:

1. Встановлена послідовності дій ФОП для початку підприємницької діяльності. По-перше, необхідно створити «ідею» майбутнього бізнесу, обрати види діяльності відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД ДК 009: 2010), по-друге, правильно вибрати систему оподаткування, так як ці два кроки взаємопов'язані та зареєструватися.

2. Визначено, що загальна система оподаткування застосовується в тому випадку, якщо одночасно з заявою про реєстрацію фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності не подано заяву про застосування спрощеної системи оподаткування. Загальну систему оподаткування застосовують також ті підприємці, які відмовилися від застосування спрощеної системи оподаткування.

3. Встановлено перелік підприємця на загальній системі оподаткування: вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції або товарів (надання послуг), які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат і документально підтверджені, витрати на оплату праці найманих працівників такого підприємця, оплата винагороди за виконання робіт, послуг згідно з договорами цивільно-правового характеру, сума податків, зборів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності такого підприємця, ЄСВ, вартість оплачених ліцензій і дозволів на здійснення певних видів господарської діяльності та інші.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

2.1 Організація та методика обліку товарних запасів

Міністерством фінансів наказом від 03.09.2021 р. № 496 затверджено Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб - підприємців, у тому числі платників єдиного податку [13]. Цей Порядок визначає правила ведення обліку товарних запасів та поширюється на ФОП, у тому числі платників єдиного податку, які відповідно до Закону «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» зобов'язані вести облік товарних запасів та здійснювати продаж лише тих товарів, що відображені в такому обліку, та осіб, які фактично здійснюють продаж товарів (надання послуг) та/або розрахункові операції в місці продажу (господарському об'єкті) такого ФОП [14].

Узагальнимо у таблиці 2.1 перелік ФОП, які зобов'язані вести облік товарних запасів:

Таблиця 2.1

Перелік ФОП, які зобов'язані вести облік товарних запасів

Перелік ФОП, які зобов'язані вести облік товарних запасів		
ФОП на загальній системі оподаткування	ФОП на єдиному податку – платник ПДВ	ФОП на єдиному податку, які провадять діяльність з реалізації технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту, а також лікарських засобів та виробів медичного призначення, ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння.

Наказом № 496 визначено, що облік товарних запасів здійснюється ФОП шляхом постійного внесення до Форми обліку інформації про надходження та

вибуття товарів на підставі первинних документів, які є невід'ємною частиною такого обліку.

ФОП, який здійснює діяльність у декількох місцях продажу (господарських об'єктах), веде облік товарних запасів також за кожним окремим місцем продажу (господарським об'єктом) на підставі первинних документів, виданих на окреме місце продажу (господарський об'єкт), та/або первинних документів на внутрішнє переміщення товарів та копій первинних документів, які підтверджують отримання товарів ФОП. Первинні документи на внутрішнє переміщення товарів та копії первинних документів на отримання товарів ФОП є невід'ємною частиною такого обліку.

Всі первинні документи можна розділити на дві групи (Рис.2.1):

Рис.2.1. Види первинних документів ФОП

Документи, що підтверджують доходи, необхідні для:

- формування і підтвердження показників податкової звітності;
- підтвердження дотримання граничних обсягів доходу, дозволених для конкретної групи, і ліміту доходу, перевищення якого передбачає обов'язкове застосування РРО;
- підтвердження того, що доходи отримані в рамках кодів КВЕД, зазначених в реєстрі платників єдиного податку.

Якщо ФОП отримує доходи виключно в безготівковій формі, то підтверджуючими документами будуть виписка банку, рахунок на оплату, акти виконаних робіт (наданих послуг), накладні на відвантаження товару. Якщо

відносини з клієнтом довгострокові, можуть бути й договори. Якщо ФОП зобов'язаний використовувати під час розрахунків готівкою РРО/ПРРО, документом який підтверджує одержання доходу, буде фіскальний звіт за день (Z-звіт).

Перелік документів, які підтверджують походження товару, показано у Таблиці 2.2:

Таблиця 2.2

Перелік документів, які підтверджують походження товару ФОП

платіжне доручення
фіскальний чек РРО/ПРРО (розрахункова квитанція)
товарний чек
видаткова накладна від постачальника
товарно-транспортна накладна
митна декларація
акт закупівлі сільгосппродукції у фізособи

Головне, щоб такий документ мав усі обов'язкові реквізити первинного документа. Відповідно до частини другої ст. 9 Закону України № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» із змінами та доповненнями первинні та зведені облікові документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати такі обов'язкові реквізити (Таблиця 2.3):

Таблиця 2.3

Обов'язкові реквізити первинного документа

назву документа
дата складання
назва підприємства, від імені якого складено документ
зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції

посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення
особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції

Форма обліку ведеться за вибором ФОП у паперовій або в електронній формі. Під час ведення обліку товарних запасів в електронній формі ФОП обирає на власний розсуд програмний формат та метод внесення інформації до Форми обліку. Порядок внесення ФОП відомостей до Форми обліку представлено у Таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Порядок внесення ФОП відомостей до Форми обліку

Графа	Зміст
► у графі 1	зазначається порядковий номер рядка, в якому здійснено відповідний запис
► у графі 2	дата здійснення запису
► у графах 3 - 6	реквізити первинного документа (вид первинного документа, дата його складання, номер первинного документа (за наявності), назва суб'єкта господарювання - постачальника або отримувача, його РНОКПП або ЄДРПОУ)
► у графі 7	загальна вартість товару відповідно до первинного документа про надходження товару

► у графі 8	загальна вартість товару відповідно до первинного документа про вибуття товарів (крім даних щодо продажу через РРО/ПРРО)
► у графі 9	примітки

Вибуттям товарів вважається:

- продаж товарів з розрахунком в безготівковій формі, який здійснено без застосування РРО/ПРРО;
- внутрішнє переміщення товару між належними одному й тому ж ФОП місцями продажу та/або місцями зберігання;

Для ФОП, в яких виникає обов'язок щодо ведення обліку товарних запасів, перший запис, що вноситься ФОП до Форми обліку, має відображати інформацію про залишки товарів, наявних у такого ФОП на дату набуття ним обов'язку щодо ведення обліку товарних запасів. На Рис.2.2 представлена Форма ведення товарного обліку [13]:

Форма ведення обліку товарних запасів

(дані ФОП відповідно до пункту 2 розділу II цього Порядку)

N з/п	Дата внесення запису	Реквізити первинного документа, що підтверджує надходження або вибуття товару (підпункт 3 пункту 3 розділу II цього Порядку)				Загальна вартість товарів за первинним документом, грн		Примітки (підпункт 6 пункту 3 розділу II цього Порядку)
		Вид	Дата	N	Постачальник (продавець, виробник) або отримувач товару	Надходження товару (придбання, повернення товару від покупця, або внутрішнє переміщення) (підпункт 4 пункту 3 розділу II цього Порядку)	Вибуття товару (продаж товарів в безготівковій формі, внутрішнє переміщення, знищення або втрата, повернення товару постачальнику, використання на власні потреби) (підпункт 5 пункту 3 розділу II цього Порядку)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Рис.2.2. Форма ведення товарного обліку

2.2. Організація та методика обліку готівкових розрахунків

Застосування РРО/ПРРО залежить від системи оподаткування, виду діяльності, способу здійснення розрахунків та місця проведення розрахунків. Застосування РРО/ПРРО регулюється Законом України № 265 [14], а з 01.01.2022 р. розширюється перелік суб'єктів господарювання, які будуть зобов'язані використовувати РРО/ПРРО.

Розрахункова операція - приймання від покупця готівкових коштів, платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо за місцем реалізації товарів (послуг), видача готівкових коштів за повернутий покупцем товар (ненадану послугу), а у разі застосування банківської платіжної картки - оформлення відповідного розрахункового документа щодо оплати в безготівковій формі товару (послуги) банком покупця або, у разі повернення товару (відмови від послуги), оформлення розрахункових документів щодо перерахування коштів у банк покупця.

Обов'язок суб'єкта господарювання застосовувати РРО/ПРРО при отриманні оплати за товари (послуги) залежить не від форми оплати, а виникає відповідно до способу її здійснення.

Не відносяться до розрахункових операцій та не потребують застосування РРО/ПРРО розрахунки за товари (послуги) через (Рис.2.3):

Рис. 2.3 Операції, які не відносяться до розрахункових

Якщо оплату здійснено через банківські системи обслуговування за реквізитами розрахункового рахунку у форматі IBAN (перерахунок коштів з розрахункового рахунку на розрахунковий рахунок без еквайрингу), це не потребує застосування РРО/ПРРО, оскільки немає ознак розрахункових операцій відповідно до вимог Закону № 265.

В інших випадках застосування РРО або ПРРО є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють розрахункові операції в готівковій формі, платіжними картками, або за допомогою інтернет-еквайрингу (за умови наявності відповідного договору).

Відповідно до вимог п. 11 ст. 9 Закону № 265 РРО/ПРРО не застосовуються, зокрема, при продажу води, молока, квасу, олії та живої риби з автоцистерн, цистерн, бочок та бідонів [14].

При здійсненні розрахунків у безготівковій формі з застосуванням платіжних карток (з використанням платіжного терміналу, поєданого з РРО/ПРРО) суб'єкт господарювання повинен здійснювати розрахункові операції через РРО/ПРРО з роздрукуванням касового чека. При цьому фіскальний касовий чек повинен містити обов'язкові реквізити.

ФОП Молдаван В.В. запропоновано використання СОТА Каса, користувачі якій можуть проводити платежі через підключений POS-термінал, а також користуватись формою оплати - онлайн-оплата через сервіс Portmone (Рис.2.4):

Рис.2.4. Форма оплати - онлайн-оплата через сервіс Portmone

Також, у «СОТА Каса» доступні такі способи оплати: готівковий, картою, комбінований та через Portmone.com (Рис.2.5):

Рис. 2.5. Способи оплати у «СОТА Каса»

Також є можливість підключити POS-термінал (Рис.2.6):

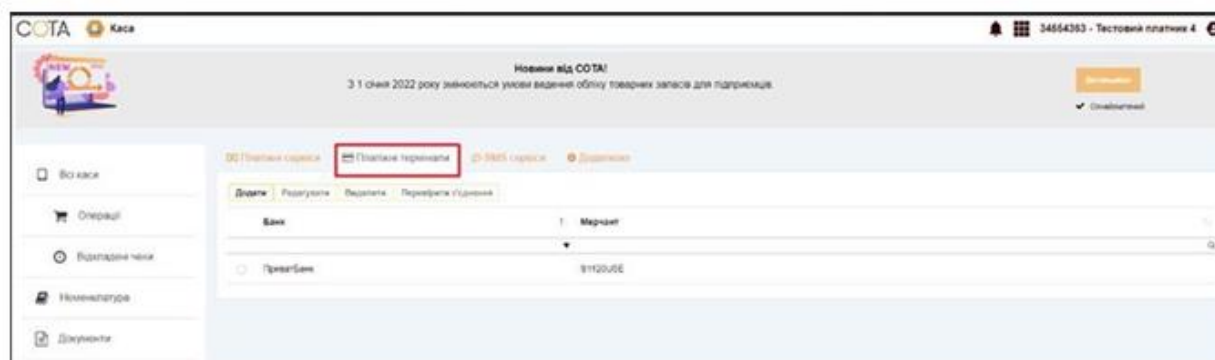

Рис. 2.6. POS-термінал у «СОТА Каса»

2.3. Організація та методика обліку безготівкових розрахунків

Підприємці можуть здійснювати розрахунки один з одним, з юридичними особами і зі звичайними фізичними особами як у готівковій, так і в безготівковій формі.

Під безготівковими розрахунками мається на увазі перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів, а також перерахування коштів банками за дорученням підприємств і фізичних осіб, внесених ними готівкою до каси банку, на рахунки одержувачів. Для

проведення безготівкових розрахунків підприємці можуть відкривати в банківських установах поточні рахунки в національній та іноземних валютах.

Діюче законодавство не передбачає обов'язку ФОП відкривати рахунки в банках. Якщо ФОП не планує працювати з іншими підприємствами (зазвичай розрахунки між підприємствами здійснюються в безготівковій формі) й отримувати плату за товари та послуги від покупців через банк, то такий підприємець може здійснювати підприємницьку діяльність, не відкриваючи рахунок у банку.

Таким чином, прийняти рішення про відкриття рахунка підприємцем може з таких причин:

- 1) небажання використовувати РРО (у цьому випадку від готівкових операцій доведеться відмовитися повністю);
- 2) намір отримати платіж за векселем. Такі платежі здійснюються виключно в безготівковій формі (ст. 6 Закону про векселі) [15];
- 3) значні обороти за готівковими операціями;
- 4) бажання клієнтів (покупців) розраховуватися в безготівковій формі.

Водночас якщо постачальник підприємця працює тільки за безготівковим розрахунком, а сам ФОП відкривати рахунок у банку не хоче, він може цього не робити. У такому разі готівку можна вносити до каси будь-якого банку, який і перерахує її на рахунок постачальника. Причому для самого підприємця такі розрахунки будуть готівковими, а для одержувача грошей (постачальника) - безготівковими (п. 10 Положення № 148) [16].

Але, для підприємницької діяльності можна використовувати тільки той рахунок, який відкритий на ФОП, а не просто на фізичну особу. Такий висновок випливає з положень п. 14 Інструкції № 492) [17]. У ньому зазначено, що використовувати поточні рахунки фізичних осіб для проведення операцій, пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності, забороняється.

Механізм запобігання неналежному використанню рахунків фізичних осіб свого часу пропонував НБУ [18]. Зокрема, він рекомендував у договорах про відкриття банківського рахунку, що укладаються з фізичними особами,

передбачати право банку на договірне списання коштів у разі невідповідності проведеної операції режиму функціонування рахунку і повернення цих коштів платнику або інший механізм забезпечення дотримання клієнтом режиму функціонування рахунку. Інакше кажучи, НБУ дає банку право повернути перераховані кошти платнику як такі, що не відповідають режиму функціонування «громадянського» рахунку фізособи. Щоправда, за умови, що це передбачено договором між банком і фізособою.

ФОП, що відкривають рахунки в банках (у тому числі рахунки для непідприємницького використання), зобов'язані повідомляти ці банки про свій підприємницький статус (п. 69.7 ПКУ). При цьому банк направляє до податкового органу, в якому перебуває на обліку такий платник, повідомлення про відкриття або закриття рахунку (п. 69.2 ПКУ, п.п. 1 п. 16 Інструкції № 492). Як роз'яснюють податківці, ця вимога стосується всіх рахунків платника, які були відкриті та закриті банком з моменту, коли особа набула статусу підприємця. Проте на бажання контролери можуть дізнатися й про ті рахунки, які були відкриті до реєстрації фізичної особи як ФОП [11].

За неповідомлення про свій статус банків при відкритті рахунку для фізосіб-підприємців передбачено штраф у розмірі 340 грн. за кожен випадок неповідомлення (п. 118.3 ПКУ) [11].

Підприємець може розраховатися з постачальником з особистого рахунку, щоб використовувати отримані товарно-матеріальні цінності у підприємницьких цілях. Адже згідно зі ст. 320 ЦКУ власник має право використовувати своє майно для здійснення господарської діяльності. Тобто, пряма норма чинного законодавства дозволяє підприємцю для ведення господарської діяльності використовувати належне йому на праві власності майно, до якого належать і гроші з особистого рахунку, і ТМЦ, куплені на них [19].

Хоча ФОП-загальносистемникам усе ж краще оплату здійснювати з «господарського» рахунку. Тому, що податківці, найімовірніше, не врахують

витрати, здійснені з «громадянського» рахунку, у зменшення оподаткованого доходу підприємця.

Що стосується підприємницького рахунку, то поки що немає перешкод для використання коштів, які знаходяться на ньому, для особистих цілей. Адже згідно зі ст. 44 ГКУ підприємництво здійснюється на основі вільного розпорядження прибутком, який залишається в підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом [20].

Тобто всі кошти, що залишилися в підприємця на підприємницькому рахунку після сплати податків, є його власністю і можуть бути використані для його особистих потреб. Тому підприємницький рахунок можна використовувати для оплати особистих витрат фізичної особи.

Будь-які штрафні санкції за використання грошей з підприємницького рахунку на особисті потреби ФОП не загрожують.

Кошти, перераховані з підприємницького рахунку на «громадянський»:

- не потрапляють до підприємницьких витрат;
- не можуть бути відображені в Книзі обліку доходів і витрат;
- не зменшать чистий дохід для оподаткування ПДФО (у загальносистемників).

Під час перерахування з підприємницького рахунку коштів фізичним особам (у тому числі іншим підприємцям і незалежним професіоналам) не забудьте, що ФОП зобов'язаний виконати функції податкового агента. А саме: відобразити перераховані суми в Податковому розрахунку за формою № 1ДФ. Якщо ж одержувачами є звичайні фізособи, то необхідно також утримати з їх доходу ПДФО і ВЗ.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку діяльності фізичних осіб – підприємців дозволило зробити наступні висновки:

1. Підприємці можуть здійснювати платежі один одному, юридичним і звичайним фізичним особам через банківські рахунки та готівкою. Однак, чинні норми не зобов'язують приватні особи відкривати банківські рахунки. Якщо ФОП не планує співпрацювати з іншими підприємствами (зазвичай розрахунки між підприємствами здійснюються в безготівковій формі) та отримувати розрахунки за товари та послуги від клієнтів через банк, то такий підприємець може здійснювати підприємницьку діяльність без відкриття банківського рахунку.

2. ФОП - торговець може розрахуватися з постачальником з особового рахунку для використання отриманих товарних запасів у господарських цілях. Адже відповідно до ст. 320 ЦКУ власник має право використовувати своє майно для здійснення підприємницької діяльності. Це означає, що пряма норма чинного законодавства дозволяє підприємцю здійснювати підприємницьку діяльність, що належить йому на праві власності, у тому числі на кошти з особового рахунку та придбані на ньому товари.

3. Підприємець не зобов'язаний спеціально облаштовувати касу і здавати готівкову виручку до банку. ФОП може здійснювати готівкові розрахунки з іншим суб'єктом господарювання протягом одного дня на суму не більше ніж 10 тис. грн. за одним або кількома платіжними документами. Кількість контрагентів не обмежена.

4. Від підприємців, що є платниками єдиного податку та мають 2, 3 та 4 групи, законодавство з 1 січня 2022 року вимагає здійснювати діяльність з використанням реєстраторів розрахункових операцій (РРО/пРРО) незалежно від обсягів обороту та виду діяльності. Якщо ФОП здійснює операції за допомогою готівкових коштів чи банківських карт, фіскалізація продажів

товарів та послуг є обов'язковою. Потреба у РРО відсутня лише при здійсненні операцій шляхом банківських переказів.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ - ПІДПРИЄМЦІВ

3.1 Аналіз діяльності фізичної особи-підприємця

Господарська діяльність потребує постійного якісного аналізу економічних процесів та явищ, що нерозривно пов'язано з станом економічних умов, в яких функціонує ФОП та змінами в законодавчій базі країни.

Результативність діяльності підприємця проявляється через ряд економічних показників, які в узагальненому вигляді відображають результати діяльності та потенціал економічного розвитку суб'єкта господарювання.

В процесі оцінки ефективності діяльності підприємця та пошуку шляхів її підвищення важливу роль відіграє раціональна організація економічного аналізу. Але на практиці належні підходи щодо забезпечення якісного проведення аналітичних робіт реалізуються частково, що негативно позначається на результативності фінансово-господарської діяльності. Переважна частина підприємців, які зіштовхуються з перешкодами, не беруть до уваги необхідністю здійснення та важливість аналізу господарської діяльності. До того ж, набутий та сформований практичний досвід свідчить про те, що можливості економічного аналізу для вирішення даних проблем повною мірою не реалізуються.

Досліджуваний ФОП Молдован В.В. не проводить аналіз своєї діяльності, тому, йому запропоновано здійснювати аналіз своєї діяльності і своєчасно розробляти можливі шляхи його виходу з кризових ситуацій.

Крім того, ФОП Молдовану В.В. пропонуємо аналізувати такі економічні явища і процеси:

- ділова активність;
- виробничі, фінансові і комерційні ризики;
- кредитоспроможність.

Також, сьогодні вагоме місце займає маркетинговий аспект діяльності ФОП, що втілюється у формуванні стилю мислення підприємця з пріоритетною орієнтацією на запит споживача, у підтримці конкурентоспроможних позицій, максимальному використанні сприятливих умов участі на ринку тощо.

Це зумовлює розширення сфери аналітичних досліджень, зміну їх цільової орієнтації, трансформацію загальної моделі комплексного економічного аналізу в цілому. Економічний аналіз виступає невід'ємним елементом діяльності підприємця, оскільки дозволяє провести оцінку його функціонування, спрогнозувати подальший розвиток, виявити резерви підвищення виробництва, ефективності діяльності підприємця в цілому, а також є базою для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Успішна діяльність підприємця в умовах ринку значною мірою залежить від того як здійснюється комплексний і складний процес управління, суть якого зводиться до пошуку і прийняття найбільш ефективних рішень і їх практичного здійснення. Тут виникає потреба аналізу об'єкта дослідження - суб'єкта господарювання - як складної економічної системи. Економічна система вимагає тісного взаємозв'язку всіх її елементів і частин. Запропонуємо на Рис. 3.1 елементи аналізу діяльності фізичних осіб-підприємців:

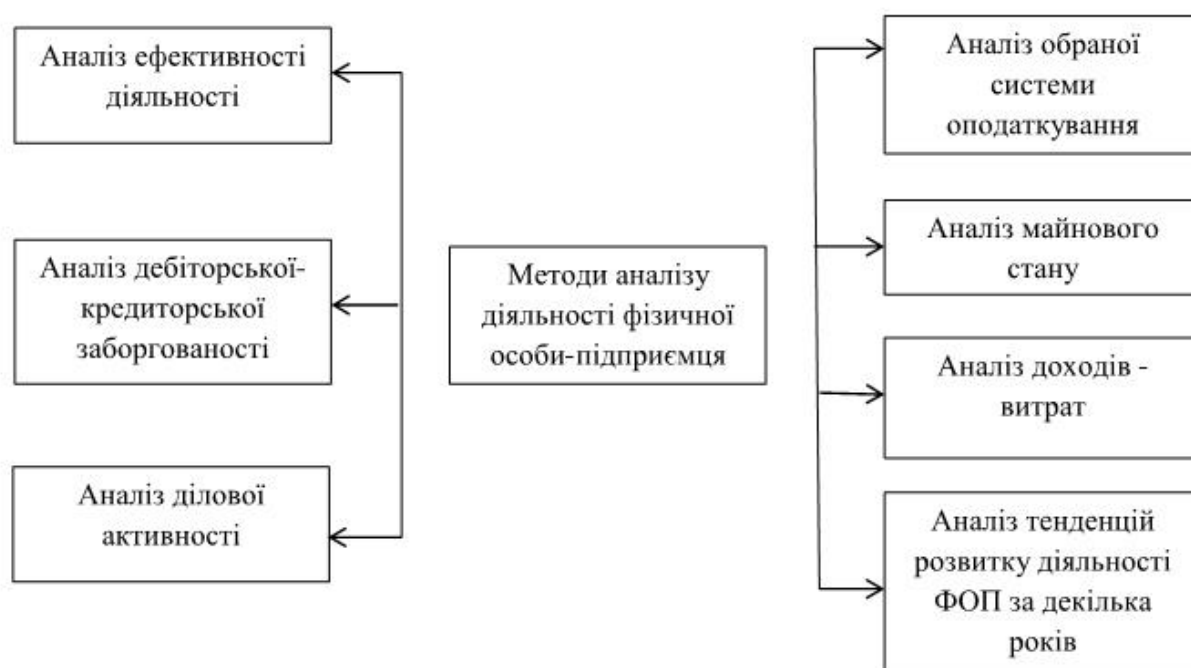

Рис. 3.1 Елементи аналізу діяльності фізичних осіб-підприємців

Отже, системний підхід дозволяє розробити умови оптимізації роботи підприємця в цілому. Методика комплексного дослідження діяльності фізичної особи-підприємця передбачає певну структуризацію її елементів.

3.2 Податковий контроль діяльності фізичних осіб-підприємців

Згідно з Податковим кодексом України контролюючі органи мають право здійснити наступні перевірки діяльності ФОП:

- камеральні;
- документальні;
- планові;
- позапланові;
- виїзні;
- невиїзні;
- фактичні.

Заздалегідь, ДПСУ на своєму веб-сайті оприлюднює оновлений план-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на наступний рік.

Зокрема, при створенні плану-графіку перевірок 2022 податківці звертають увагу на показники за результатами діяльності платника податків упродовж 9 місяців поточного року. У випадку, коли податковим / звітним періодом для податку на прибуток такого платника встановлено календарний рік, при плануванні ДПС буде враховувати показники за попередній рік.

ДПСУ зобов'язана сформувати план-графік документальних перевірок на рік та опублікувати його на офіційному веб-порталі податкової служби у термін до 25 грудня 2021.

Розглянемо, на що звертає увагу ДПС при відборі платників до плану перевірок. Відбір платників податків до плану-графіка відбувається на підставі критеріїв ризиковості, у відповідності з положеннями Порядку формування плану-графіку проведення документальних планових перевірок платників податків [21].

Такий відбір проводиться згідно наявних податкових ризиків недоплати сум податків та зборів. Такі ризики вираховує система ризикоорієнтованого відбору, що проводить аналіз відповідно до відомостей з інформаційно-телекомунікаційних систем Державної податкової служби.

До основних груп податкових ризиків відповідно до згаданої системи належать:

- підозріла поведінка платників щодо декларування податку на прибуток або на додану вартість. Наприклад, у разі, якщо при зростанні доходів чи обсягів постачання згідно з даними ДПС суми податків, що задекларовані платником, не збільшуються відповідним чином. Також система ризикоорієнтованого відбору позначає ризиковими випадки, коли суми задекларованих податків відрізняються від середнього показнику подібних підприємств у цій галузі

- ризиковими за даними цієї системи також вважатимуться платники податків, що перебувають у ділових відносинах із тими суб'єктами господарювання, які знаходяться в розшуку, мають кримінальні провадження щодо ухилення від сплати податків, а також мають ознаки, що можуть свідчити про фіктивність та ведення нереальної господарської діяльності;

- податковим ризиком також є випадки, коли операційні витрати перевищують собівартість, або ж наявні значні розміри інших витрат чи суми дебіторської та кредиторської заборгованості тощо.

Переглянути ризики високого ступеня можна у електронному кабінеті платника податків.

Таким чином дані щодо відповідності платників податку критеріям ризику високого ступеню за результатами їх діяльності та правильності обчислення і сплати ПДФО, ЄСВ та ВЗ платники податків можуть самостійно.

Отже, платники можуть самостійно оцінювати вірогідність проведення у них документальних планових перевірок.

Перевірки податківців на основі даних з СОД РРО (інформаційна система, призначена для збору, зберігання, використання даних РРО та ПРРО (у

тому числі електронних копій розрахункових документів та фіскальних звітних чеків, створених РРО та ПРРО), перевірки справжності та достовірності розрахункових документів) [22].

Окрім того, на проведення податківцями перевірок впливають дані, отримані податківцями з бази даних СОД РРО. Ця база надає податківцям усю інформацію щодо проведення розрахункових операцій суб'єктами господарювання з розподілом за видами діяльності, податків або товарів.

За цими даними податківці враховують до уваги:

- обсяги розрахункових операцій, що проводяться через РРО та програмні РРО;
- наявність обов'язкових реквізитів у розрахункових документах;
- перевірка відповідності цін вимогам чинного законодавства.

План-графік складається з 4 розділів (Рис.3.2):

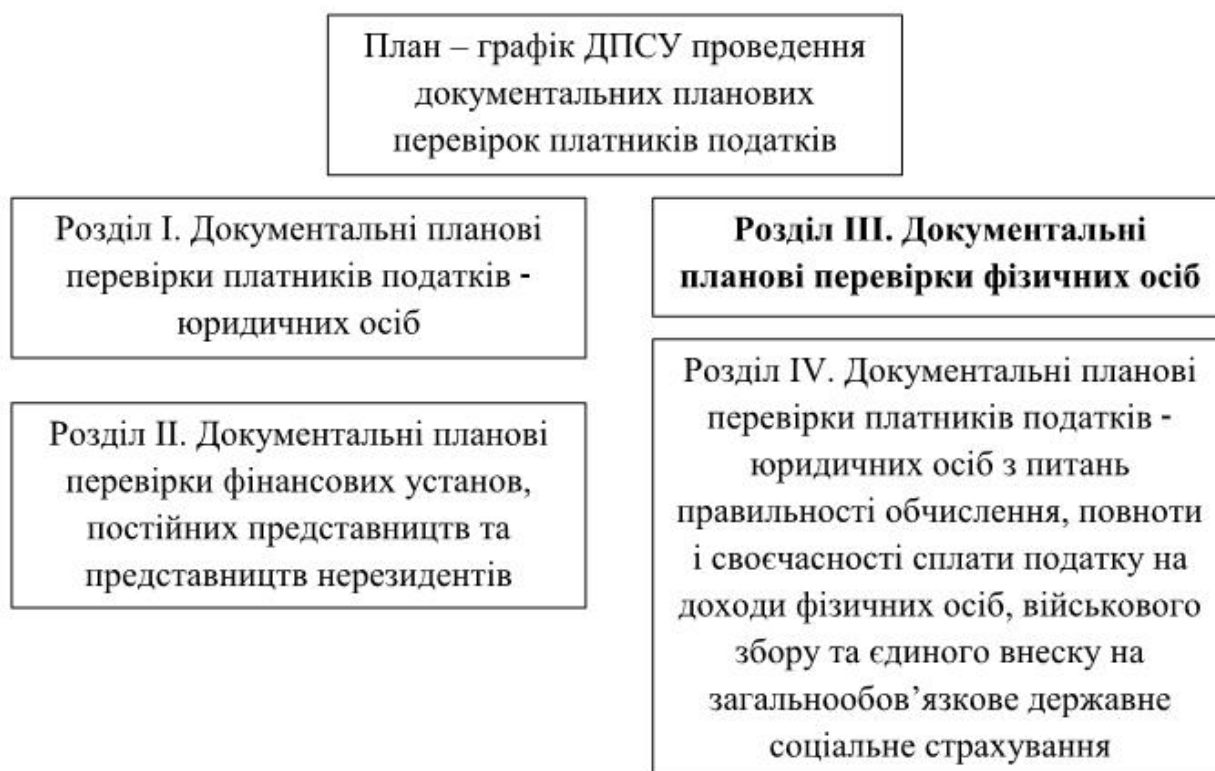

Рис. 3.2. План – графік ДПСУ проведення документальних планових перевірок платників податків

ПКУ встановлено, що для здійснення функцій, визначених законом, контролюючим органам надано право отримувати безоплатно від платників податків, у тому числі фізичних осіб, які здійснювали підприємницьку діяльність, у порядку, визначеному законодавством, наступні документи, Рис. 3.3:

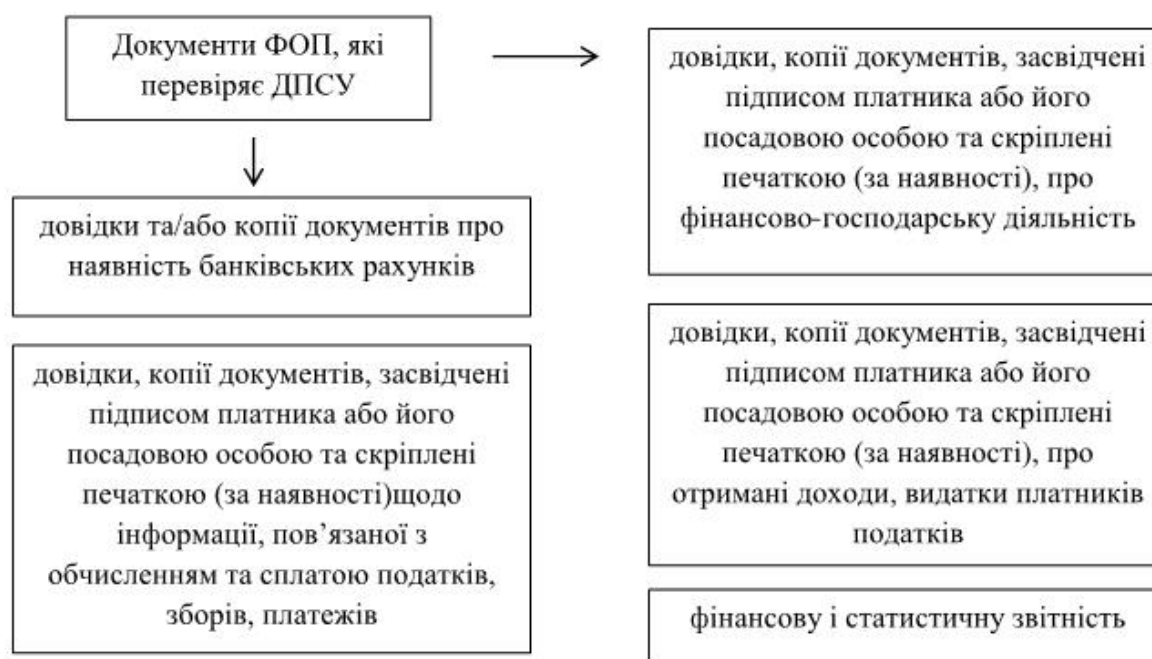

Рис. 3.3. Документи ФОП, які перевіряє ДПСУ

Згідно з п. 177.10 ст. 177 та п. 178.6 ст. 178 ПКУ фізичні особи - підприємці та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат та мати підтверджуючі документи щодо походження товару. Облік доходів і витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет.

Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат, та порядок ведення такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Фізичні особи - підприємці застосовують реєстратори розрахункових операцій відповідно до Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР

«Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [14].

Згідно з абзацами першим-третім п. 296.1 ст. 296 ПКУ фізичні особи-підприємці - платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів.

Фізичні особи-підприємці - платники єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення доходів та витрат.

Облік доходів та витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді.

Відповідно до абзаців першого та другого п. 44.1 ст. 44 ПКУ для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на підставі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом першим п. 44.1 ст. 44 ПКУ.

Згідно з п. 44.3 ст. 44 ПКУ платники податків зобов'язані забезпечити зберігання документів, визначених п. 44.1 ст. 44 ПКУ, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом визначених законодавством термінів, але не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності, для складення якої використовуються зазначені документи, а в разі її неподання – з передбаченого ПКУ граничного терміну подання такої звітності та документів, пов'язаних з виконанням вимог іншого законодавства, контроль за

дотриманням якого покладено на контролюючі органи, – не менш як 1095 днів з дня здійснення відповідної господарської операції (для відповідних дозвільних документів – не менш як 1095 днів з дня завершення терміну їх дії).

У разі ліквідації платника податків документи, визначені п. 44.1 ст. 44 ПКУ, за період діяльності платника податків не менш як 1095 днів, що передували даті ліквідації платника податків, в установленому законодавством порядку передаються до архіву.

Передбачені п. 44.3 ст. 44 ПКУ терміни зберігання документів продовжуються на період зупинення відліку строку давності у випадках, передбачених п. 102.3 ст. 102 ПКУ.

Відповідно до абзацу першого п. 85.2 ст. 85 ПКУ платник податків зобов'язаний надати посадовим (службовим) особам контролюючих органів у повному обсязі всі документи, що належать або пов'язані з предметом перевірки. Такий обов'язок виникає у платника податків після початку перевірки.

Пунктом 85.4 ст. 85 ПКУ визначено, що при проведенні перевірок посадові (службові) особи контролюючого органу мають право отримувати у платників податків належним чином завірені копії первинних фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, що свідчать про приховування (заниження) об'єктів оподаткування, несплату податків, зборів, платежів, порушення вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Такі копії повинні бути засвідчені підписом платника податків або його посадової особи та скріплені печаткою (за наявності).

Відповідний запит на отримання копій документів повинен бути поданий посадовою (службовою) особою контролюючого органу не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати закінчення перевірки.

Аналогічно п. 85.8 ст. 85 ПКУ передбачено право посадових (службових) осіб контролюючих органів, які проводять перевірку, у випадках, передбачених ПКУ, отримувати від платника податків або його законних

представників копії документів, що належать до предмета перевірки. Такі копії повинні бути засвідчені підписом платника податків або його посадової особи та скріплені печаткою (за наявності).

Отже, нормами ПКУ передбачено, що під час проведення перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податкових платежів контролюючий орган має право вимагати від самозайнятої особи пояснення та підтверджуючі документи з питань, які стосуються предмету перевірки, зокрема щодо обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань.

3.3 Організація внутрішнього контролю ФОП Молдаван В.В.

Цілями організації внутрішнього контролю діяльності фізичної особи-підприємця можуть бути наступні (Рис. 3.4):

Рис. 3.4. Цілі внутрішнього контролю ФОП

Для підвищення ефективності процесу управління діяльністю ФОП Молдаван В.В. необхідне впровадження контрольних процедур на кожній його стадії:

1. На стадії планування реалізуються наступні контрольні функції:
  - відповідність запланованих рішень загальній стратегії діяльності ФОП;
  - оцінка раціональності можливих варіантів запланованих рішень.

2. На стадіях організації й регулювання реалізації управлінських рішень необхідним є контроль правильності процесу реалізації прийнятих запланованих рішень для досягнення необхідних результатів.

3. На стадії обліку повинен бути забезпечений контроль:

- за наявністю і рухом майна;
- раціональним використанням ресурсів;
- стану виданих й отриманих зобов'язань;
- доцільності законності господарських операцій ФОП й т. д.

4. На стадії аналізу здійснюється оцінка інформації про результати виконання управлінських рішень на основі її групування на різні складові.

Основними елементами внутрішнього контролю є:

а) контрольне середовище - сукупність принципів і стандартів діяльності економічного суб'єкта, які визначають загальне розуміння внутрішнього контролю й вимоги до внутрішнього контролю на рівні економічного суб'єкта загалом;

б) оцінка ризиків - процес виявлення й аналізу поєднання ймовірності та наслідків недосягнення економічним суб'єктом цілей діяльності;

в) процедури внутрішнього контролю - дії, спрямовані на мінімізацію ризиків, що впливають на досягнення цілей економічного суб'єкта;

г) інформація, що забезпечує функціонування внутрішнього контролю й можливість досягнення ним поставлених цілей;

д) комунікація - поширення інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень і здійснення внутрішнього контролю;

д) оцінка внутрішнього контролю, щодо елементів внутрішнього контролю, з метою визначення їх ефективності й результативності, а також необхідності зміни.

Слід зауважити, що в наш час проблема створення ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю на більшості ФОП далека від вирішення, незважаючи на всю її актуальність. Підприємці що мають недоліки в організації системи внутрішнього контролю, несуть серйозні фінансові

втрати, а підприємці, які приділяють серйозну увагу внутрішньому контролю, мають кращий результат і у виробничо-господарській, і у фінансовій діяльності.

Багато підприємців починають розуміти необхідність добре налагодженої системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль - це складна діяльність, яка вимагає певної координації. Різноманіття об'єктів і предметів контролю, їх функціональні розходження визначають необхідність пошуку універсальної структури й організації контрольної діяльності.

Дослідження економічної літератури допомогла встановити, що сьогодні немає загальноприйнятого визначення поняття форми внутрішнього контролю й загальновизнаної класифікації його форм, у порівнянні, наприклад, з формами бухгалтерського обліку. З точки зору одних вчених, внутрішній контроль може здійснюватися у двох організаційних формах:

1) контроль, здійснюваний безпосередньо на кожному робочому місці. Прикладом такої форми організації внутрішнього контролю можуть бути: контроль при виконанні операцій бухгалтерського обліку, здійснюваний паралельно з обліковою діяльністю й органічно з нею пов'язаний; самоконтроль або сумісний контроль на виробничих ділянках; контроль у функціональних відділах; контроль за реалізацією управлінських рішень;

2) контроль, здійснюваний спеціально створеним контрольним апаратом. Прикладом такої форми організації внутрішнього контролю можна назвати: контроль облікових документів, виконуваний спеціально створеними методичними центрами контролю; проведення внутрішніх ревізій спеціально створеним на підприємстві контрольньо-ревізійним апаратом [23].

Інші вчені виділяють такі форми внутрішнього контролю, як: внутрішній аудит і структурно-функціональна форма внутрішнього контролю [24].

Тобто, вибір форми внутрішнього контролю залежить від складності управлінської структури, організаційно-правової форми, видів і масштабів

діяльності, доцільності охоплення контролем різних сторін діяльності, ставлення керівництва підприємства до контролю.

Організація внутрішнього контролю у формі внутрішнього аудиту властива великим (холдинговим об'єднанням або транснаціональним корпораціям) і деяким середнім підприємствам, яким притаманні такі особливості:

- наявність іноземного капіталу;
- ускладнена організаційна структура;
- численні філії, дочірні компанії;
- розмаїтість видів діяльності;
- прагнення органів управління одержувати об'єктивну й незалежну оцінку дій менеджерів всіх рівнів управління.

Але у ФОП немає відділу (сектору, бюро, групи та ін.) внутрішнього аудиту й ревізійної комісії (ревізора). У такому випадку для здійснення внутрішнього контролю доцільно використовувати структурно-функціональну форму внутрішнього контролю. Здійснення контролю, який неодмінно входить у посадові обов'язки або самого підприємця, або найманого працівника.

Взагалі, створити ефективну систему внутрішнього контролю вкрай складно. Це пов'язано, по-перше, з організаційними труднощами; по-друге, з високими професійними вимогами, що пред'являються до працівників системи внутрішнього контролю, які повинні мати кваліфікацію принаймні не нижче кваліфікації осіб, діяльність яких перевіряється.

З точки зору багатьох фахівців, залучення до цього процесу найманих працівників підриває незалежність перевірок і знижує їхню якість. Водночас великий інформаційний потенціал і знання про всі тонкощі діяльності ФОП вигідно виділяє найманих працівників, дозволяючи їм орієнтуватися в діяльності з більшою точністю. Вважаємо, що принцип незалежності, який є обов'язковим під час проведення зовнішнього фінансового аудиту, стає умовним відносно внутрішнього контролю. Поняття «незалежність» та «об'єктивність», будучи достатньо близькими за змістом, відрізняються тим,

що перше визначається в організаційному контексті, а друге - як професійна якість того, хто проводить перевірку. Тому при неможливості досягнення повної незалежності, але при дотриманні принципу об'єктивності, якість внутрішніх перевірок не постраждає.

Система внутрішнього контролю має більше можливостей для ефективного здійснення із залученням до самого підприємця ще й найманих працівників, оскільки:

- по-перше, саме вони більше за інших зацікавлені в досягненні цілей ФОП й результативності його діяльності;

- по-друге, для них немає необхідності вникати у специфічні питання організації виробництва й реалізації продукції - вони професійно інформовані про це.

Таким чином, при здійсненні контрольних процедур власними силами можливо вирішити усі проблеми швидко й оперативно. Звичайно, що наймані працівники адаптовані до його внутрішнього середовища, що є негативним моментом, оскільки вони можуть не звернути уваги на деякі істотні недоліки. Таким чином, найбільш оптимальним способом уникнути подібної «звичності» і сформувати ефективно діючу систему внутрішнього контролю є косорсинг, який припускає розподіл функцій між відповідальними особами – найманими працівниками ФОП й зовнішньою спеціалізованою організацією, що залучається на стадії постановки системи внутрішнього контролю, а також для вирішення окремих завдань у процесі її функціонування.

Визначимо переваги використання косорсингу у ФОП Молдаван В.В. на Рис. 3.5.

Узагальнюючи вищевикладене, виділимо основні етапи процесу організації системи внутрішнього контролю діяльності ФОП (це не підходить до підприємств, оскільки в них, як правило, існує відділ внутрішнього контролю або ревізійна комісія) (Рис.3.6).

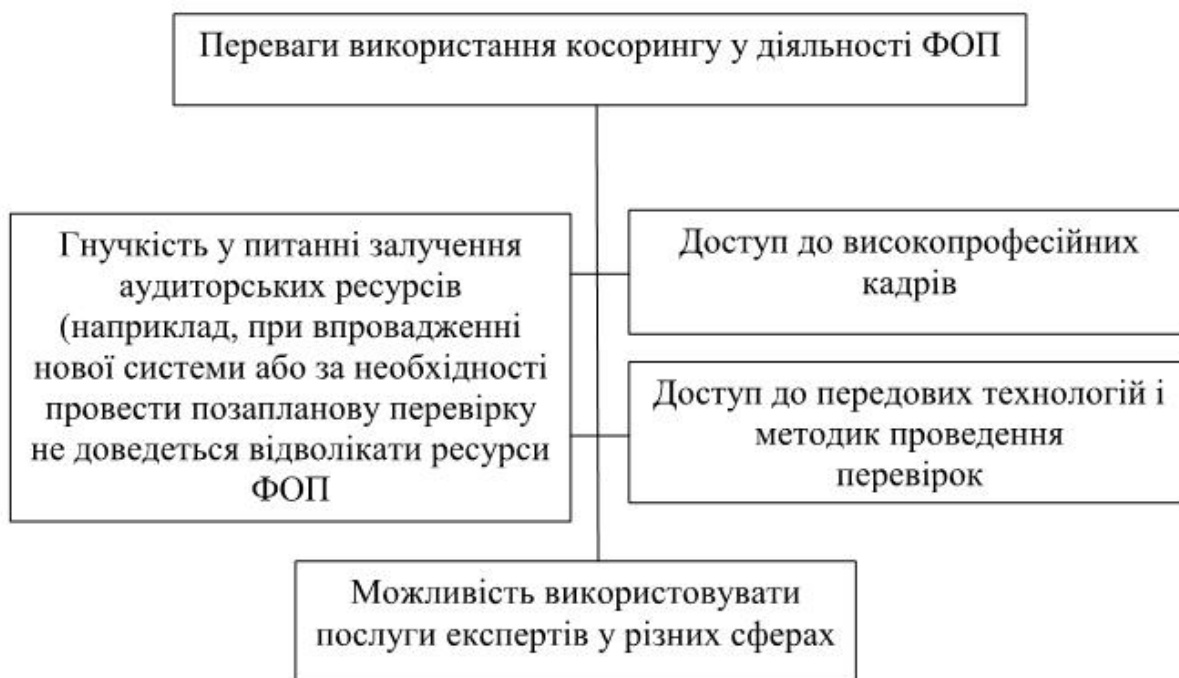

Рис. 3.5. Переваги використання косорингу у діяльності ФОП

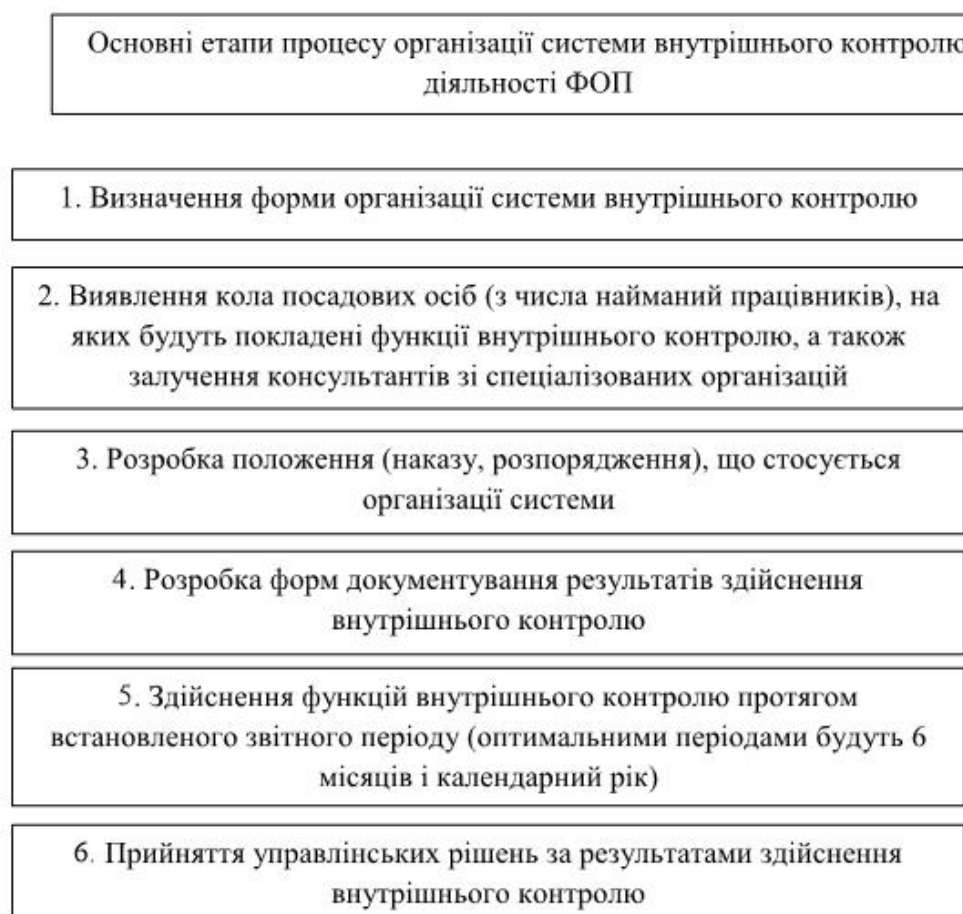

Рис. 3.6. Основні етапи процесу організації системи внутрішнього контролю діяльності ФОП

Таким чином визначено, що у кожного ФОП повинна бути створена й функціонувати система внутрішнього контролю, призначена виявляти та попереджати недоліки у стані безпеки, надійності й ефективності роботи підприємства, підвищувати якість діяльності на всіх етапах виробничого циклу економічного суб'єкта, ефективно забезпечувати процес виробництва продукції (товарів, робіт, послуг).

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики аналізу і контролю діяльності фізичних осіб – підприємців дозволило зробити наступні висновки:

1. Для підвищення ефективності діяльності підприємців необхідно забезпечити комплексність аналізу. Комплексний економічний аналіз має стати інструментом, завдяки якому економічний аналіз діяльності приватних осіб має виконувати свою багатофункціональну функцію в сучасній економічній системі. Використовується для отримання всебічних знань у сфері господарської діяльності, підприємництва, розуміння суб'єкта господарювання. Вирішення актуальних аналітичних завдань вимагає широкого використання економіко-математичних та евристичних методів, обчислювальної техніки та персональних комп'ютерів, що в свою чергу зменшить розміри інформаційних потоків та зменшить ймовірність помилок у вихідній інформації. За допомогою економічного аналізу розробляється стратегія розвитку підприємців, обґрунтовується вибір оптимальних варіантів управлінських рішень, контролюється їх виконання, оцінюються результати діяльності підприємців, виявляються причини недоліків і наявні резерви.

2. Відповідно до ПКУ фізичні особи - підприємці та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат та мати документи, що підтверджують походження товарів. Розрахунок доходів і витрат здійснюється в паперовому та/або електронному вигляді, в тому числі через електронний кабінет. Типова форма обліку доходів і витрат, а також режим такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку першої та другої груп та платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на товари та послуги, ведуть облік у довільній формі шляхом щомісячного відрахування доходу. Фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку

третьої групи, які є платниками податку на товари та послуги, ведуть облік у довільній формі шляхом відображення місячних доходів і витрат.

3. ФОП не має відділу внутрішнього аудиту та ревізійної комісії (аудитора). У цьому випадку для реалізації внутрішнього контролю доцільно використовувати структурно-функціональну форму внутрішнього контролю. Здійснення контролю, що безумовно є частиною роботи роботодавця або працівника. Загалом, створити ефективну систему внутрішнього контролю надзвичайно складно. Це пов'язано, по-перше, з організаційними труднощами; по-друге, з високими професійними вимогами до працівників системи внутрішнього контролю, які повинні мати не менше кваліфікації осіб, діяльність яких контролюється. На думку багатьох експертів, участь співробітників у цьому процесі підриває незалежність контролю та знижує їх якість. У той же час величезний інформаційний потенціал і знання всіх тонкощів діяльності ФОП позитивно виділяє співробітників, дозволяючи їм з більшою точністю орієнтуватися в діяльності.

ВИСНОВКИ

Дослідження методики та організації обліку, аналізу і контролю діяльності фізичних осіб – підприємців дозволило надати наступні пропозиції щодо удосконалення:

1. Встановлена послідовності дій ФОП для початку підприємницької діяльності. По-перше, необхідно створити «ідею» майбутнього бізнесу, обрати види діяльності відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД ДК 009: 2010), по-друге, правильно вибрати систему оподаткування, так як ці два кроки взаємопов'язані та зареєструватися.

2. Визначено, що загальна система оподаткування застосовується в тому випадку, якщо одночасно з заявою про реєстрацію фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності не подано заяву про застосування спрощеної системи оподаткування. Загальну систему оподаткування застосовують також ті підприємці, які відмовилися від застосування спрощеної системи оподаткування.

3. Встановлено перелік підприємця на загальній системі оподаткування: вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції або товарів (надання послуг), які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат і документально підтверджені, витрати на оплату праці найманих працівників такого підприємця, оплата винагороди за виконання робіт, послуг згідно з договорами цивільно-правового характеру, сума податків, зборів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності такого підприємця, ЄСВ, вартість оплачених ліцензій і дозволів на здійснення певних видів господарської діяльності та інші.

4. Підприємці можуть здійснювати платежі один одному, юридичним і звичайним фізичним особам через банківські рахунки та готівкою. Однак, чинні норми не зобов'язують приватні особи відкривати банківські рахунки. Якщо ФОП не планує співпрацювати з іншими підприємствами (зазвичай розрахунки між підприємствами здійснюються в безготівковій формі) та отримувати розрахунки за товари та послуги від клієнтів через банк, то такий підприємець

може здійснювати підприємницьку діяльність без відкриття банківського рахунку.

5. ФОП - торговець може розраховатися з постачальником з особового рахунку для використання отриманих товарних запасів у господарських цілях. Адже відповідно до ст. 320 ЦКУ власник має право використовувати своє майно для здійснення підприємницької діяльності. Це означає, що пряма норма чинного законодавства дозволяє підприємцю здійснювати підприємницьку діяльність, що належить йому на праві власності, у тому числі на кошти з особового рахунку та придбані на ньому товари.

6. Підприємець не зобов'язаний спеціально облаштовувати касу і здавати готівкову виручку до банку. ФОП може здійснювати готівкові розрахунки з іншим суб'єктом господарювання протягом одного дня на суму не більше ніж 10 тис. грн. за одним або кількома платіжними документами. Кількість контрагентів не обмежена.

7. Від підприємців, що є платниками єдиного податку та мають 2, 3 та 4 групи, законодавство з 1 січня 2022 року вимагає здійснювати діяльність з використанням реєстраторів розрахункових операцій (РРО/пРРО) незалежно від обсягів обороту та виду діяльності. Якщо ФОП здійснює операції за допомогою готівкових коштів чи банківських карт, фіскалізація продажів товарів та послуг є обов'язковою. Потреба у РРО відсутня лише при здійсненні операцій шляхом банківських переказів.

8. Для підвищення ефективності діяльності підприємців необхідно забезпечити комплексність аналізу. Комплексний економічний аналіз має стати інструментом, завдяки якому економічний аналіз діяльності приватних осіб має виконувати свою багатофункціональну функцію в сучасній економічній системі. Використовується для отримання всебічних знань у сфері господарської діяльності, підприємництва, розуміння суб'єкта господарювання. Вирішення актуальних аналітичних завдань вимагає широкого використання економіко-математичних та евристичних методів, обчислювальної техніки та персональних комп'ютерів, що в свою чергу зменшить розміри інформаційних

потоків та зменшить ймовірність помилок у вихідній інформації. За допомогою економічного аналізу розробляється стратегія розвитку підприємств, обґрунтовується вибір оптимальних варіантів управлінських рішень, контролюється їх виконання, оцінюються результати діяльності підприємств, виявляються причини недоліків і наявні резерви.

9. Відповідно до ПКУ фізичні особи - підприємці та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат та мати документи, що підтверджують походження товарів. Розрахунок доходів і витрат здійснюється в паперовому та/або електронному вигляді, в тому числі через електронний кабінет. Типова форма обліку доходів і витрат, а також режим такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку першої та другої груп та платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на товари та послуги, ведуть облік у довільній формі шляхом щомісячного відрахування доходу. Фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на товари та послуги, ведуть облік у довільній формі шляхом відображення місячних доходів і витрат.

10. ФОП не має відділу внутрішнього аудиту та ревізійної комісії (аудитора). У цьому випадку для реалізації внутрішнього контролю доцільно використовувати структурно-функціональну форму внутрішнього контролю. Здійснення контролю, що безумовно є частиною роботи роботодавця або працівника. Загалом, створити ефективну систему внутрішнього контролю надзвичайно складно. Це пов'язано, по-перше, з організаційними труднощами; по-друге, з високими професійними вимогами до працівників системи внутрішнього контролю, які повинні мати не менше кваліфікації осіб, діяльність яких контролюється. На думку багатьох експертів, участь співробітників у цьому процесі підриває незалежність контролю та знижує їх якість. У той же час величезний інформаційний потенціал і знання всіх

тонкощів діяльності ФОП позитивно виділяє співробітників, дозволяючи їм з більшою точністю орієнтуватися в діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Голованова, О. М.; Постольна, Н. О. Зміни в національній системі обліку і оподаткування в сучасних умовах. Харківський торговельно-економічний коледж КНТЕУ, 2021, 137-141.
2. Чернецька, О. В. Особливості обліку фінансових результатів фізичних осіб-підприємців. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (м. Полтава, 23 квітня 2019 року).—Полтава, 2019.—416 с., 2019, 245.
3. Подолянчук, О. А. Організація обліку субектами малого підприємництва. Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка".- 2017.-№ 4, 2017.
4. Акуленко В. Л. Роль малого та середнього бізнесу у фінансових відносинах місцевого самоврядування. Бізнес-Інформ. 2020. Вип. 9. С. 147–154.
5. Бобиль В.В. Оподаткування малого бізнесу: нормативно-організаційний аспект. Review of transport economics and management. 2019. №1 (17). с. 35–47.
6. Довбуш А.В. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. Інноваційна економіка. 2020. №5-6. С. 162–167.
7. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.12.2021)
8. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 21.12.2021)
9. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : Наказ; Держспоживстандарт України від 11.10.2010 № 457 // База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/vb457609-10> (дата звернення: 21.12.2021)

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10> (дата звернення: 21.12.2021)

11. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 21.12.2021)

12. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2464-17> (дата звернення: 21.12.2021)

13. Про затвердження Порядку ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб - підприємців, у тому числі платників єдиного податку від 03.09.2021 № 496// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re37033>

14. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/265/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.12.2021)

15. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2374-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2374-14> (дата звернення: 24.12.2021)

16. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Журнал, Акт від 29.12.2017 № 148 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0148500-17> (дата звернення: 24.12.2021)

17. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : Постанова Національного банку України; Інструкція, Форма типового документа, Заява, Картка від 12.11.2003 № 492 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1172-03> (дата звернення: 24.12.2021)

18. Про дотримання режимів функціонування поточних рахунків фізичних осіб : Лист Національного банку України від 06.02.2007 № 25-112/257-1205 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v1205500-07> (дата звернення: 24.12.2021)

19. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 24.12.2021)

20. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 24.12.2021)

21. Про затвердження Порядку формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків : Наказ; Мінфін України від 02.06.2015 № 524 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-15> (дата звернення: 28.12.2021)

22. Порядок функціонування Системи обліку даних реєстраторів розрахункових операцій : Наказ; Мінфін України від 05.08.2020 № 477 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1096-20> (дата звернення: 28.12.2021)

23. Калюга Є. В. Внутрішній контроль: сучасний стан та шляхи удосконалення. Режим доступу: <http://intkonf.org>, 2010.

24. Дорош, Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві. Вісник Львівської комерційної академії. Серія: економічна, 2014, 44: 148-152.